

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3
The 3rd STOU Graduate Research Conference

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลและป่าชายเลน

อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี

Participation of the Public in the Conservation of Marine and Mangrove Forest Resources, Ban Laem district, Phetchaburi Province

กนกพร พงษ์พันธ์ (Kanokporn Pongpan)* ดุสิต เวชกิจ (Dusit Wechakit) **

ชัยวัฒน์ คงสม (Chaiwat Kongsom)***

บทคัดย่อ

การศึกษานี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาสภาพทางเศรษฐกิจและสังคม (2) ความรู้ความเข้าใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลและป่าชายเลน (3) การรับรู้ข่าวสารด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลและป่าชายเลน (4) ระดับการมีส่วนร่วมของราษฎรในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลและป่าชายเลน (5) ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของราษฎรในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลและป่าชายเลน และ (6) แนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลและป่าชายเลนของราษฎร

เก็บข้อมูลเมื่อ เดือน ธันวาคม พ.ศ. 2554 โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการสอบถามราษฎรในพื้นที่ 3 ตำบล จำนวน 323 ครัวเรือน วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบหาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามโดยใช้สถิติไคสแควร์ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

ผลการศึกษาพบว่า (1) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ 36 – 45 ปี จบชั้นประถมศึกษา อาชีพทำประมง เป็นราษฎรที่มีภูมิลำเนาอยู่ในพื้นที่ ระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐาน 6 – 10 ปีขึ้นไป รายได้ 5,000 – 10,000 บาท/เดือน ส่วนใหญ่ไม่ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มใดๆ ในชุมชน (2) มีความรู้ความเข้าใจในการอนุรักษ์ (3) เคยได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลและป่าชายเลน แหล่งข้อมูลข่าวสารที่ได้รับบ่อยที่สุด คือ โทรทัศน์ ความถี่ระหว่าง 3-4 เดือน/ครั้ง ข่าวสารที่ได้รับ คือการส่งเสริมให้มีการอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเล(หอยแครง) (4) การมีส่วนร่วมของราษฎรในขั้นตอนต่างๆ อยู่ในระดับค่อนข้างน้อย มีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากกิจกรรมการอนุรักษ์ อยู่ในระดับปานกลาง (5) ปัจจัยที่มีผล ได้แก่ การได้รับข่าวสารและความรู้ความเข้าใจในการอนุรักษ์ ปัญหาด้านการอนุรักษ์เกิดจากหน่วยงานภาครัฐไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทในการอนุรักษ์ ขาดความต่อเนื่อง และขาดการประสานงานระหว่างกลุ่มผู้ทำประมงพื้นบ้านและกลุ่มอนุรักษ์ (6)แนวทางการส่งเสริมควรส่งเสริมและสนับสนุนการอนุรักษ์ โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของราษฎรในทุกขั้นตอน สร้างจิตสำนึกให้ประชาชนตระหนักความสำคัญของทรัพยากร ธรรมชาติทางทะเลและป่าชายเลน และประชาสัมพันธ์ให้ความรู้กระจายสู่ประชาชนในทุกพื้นที่

คำสำคัญ การมีส่วนร่วม การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล ป่าชายเลน

* นักศึกษาหลักสูตรเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช pook_inside@hotmail.com

** รองศาสตราจารย์ ประจำสาขาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช dusit.wecc@stou.ac.th

*** รองศาสตราจารย์ ประจำสาขาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช agaskchatong@yahoo.com

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3
The 3rd STOU Graduate Research Conference

Abstract

This research was aimed at 1) studying economic and social conditions of people, 2) studying understanding of conserving marine resources and mangrove forest, 3) studying perception of the information regarding conservation of marine resources and mangrove forest, 4) studying participation level of people in conserving marine resources and mangrove forest, 5) studying the factors affecting participation of people in conserving marine resources and mangrove forest, and 6) investigating the guidelines of participative development of people in community in conserving marine resources and mangrove forest.

Questionnaires were used to collect the data from people living in 323 households in three sub-districts covering Ban Laem, Khun Sai, and Pak Tale Sub-districts in Ban Laem District, Petchaburi Province. Chi-square was used to analyze the data to test the factors relating to independent and dependent variables at the statistical significance level of 0.05.

The study showed that most samples were female, between the ages of 36 - 45 years old. They were educated to primary level. They were working as fishermen. Most of them had been living in their native habitat for 6 - 10 years or more. Their total household incomes were 5,000 - 10,000 Baht per month. Most samples did not become members of any group in the community. They understood conservation and had previously received information about conserving marine resources and mangrove forest. Television was accessed about 3 - 4 times a month. The information that they generally found was in support of conservation of marine resources and mangrove forest (cockles). With respect to participation of people, it was discovered that they participated in the process such as planning, implementing, and evaluating at a quite low level. However, the participation in receiving benefits from conservation activities was found at a medium level. Receiving information and understanding conserving marine resources and mangrove forest were the factors affecting participation of people. In terms of problems, government agents did not provide opportunities for people to play their roles in conserving marine resources and mangrove forest. In addition, a lack of continuous public relations and coordination between the local fishermen's group and the conservation group was also found. For the guidelines to support conserving marine resources and mangrove forest, the support should be focused on participation of people in every process. The recognition of people of importance of marine resources and mangrove forest should be enhanced. Additionally, public relations should be provided to people in all areas.

Keywords: Participation marine mangrove conservation.

* นักศึกษาหลักสูตรเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช pook_inside@hotmail.com

** รองศาสตราจารย์ ประจำสาขาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช dusit.wec@stou.ac.th

*** รองศาสตราจารย์ ประจำสาขาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช agaskchatong@yahoo.com

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3 The 3rd STOU Graduate Research Conference

บทนำ

อำเภอบ้านแหลม เป็นอำเภอหนึ่งที่มีพื้นที่ติดชายฝั่งทะเล มีลักษณะเป็นอ่าว ชาวบ้านเรียกกันว่า อ่าวบ้านแหลม ตั้งอยู่ริมชายฝั่งทะเล พื้นที่อำเภอบ้านแหลมมีสภาพเป็นพื้นที่งอกของดินเลน มีลักษณะเป็นหาดโคลน ไม่มีหาดทราย จึงเป็นแหล่งอาศัยและเพาะพันธุ์หอยแครงที่ใหญ่ที่สุดของประเทศไทย ซึ่งหอยแครงชนิดนี้เป็นพันธุ์ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ จึงเรียกว่า หอยแครงพันธุ์บ้านแหลม ดังนั้นวิถีชีวิตของชุมชนอำเภอบ้านแหลมส่วนใหญ่จึงผูกพันอยู่กับหอยแครง ได้อาศัยการเก็บหอยแครงในทะเลโคลนไปขายเลี้ยงชีพ ตั้งแต่รุ่นปู่ ย่า ตา ยาย มีรายได้จากการเก็บหอยแครงธรรมชาติเลี้ยงปากเลี้ยงท้อง การเก็บหอยแครงจึงถือเป็นอาชีพหลักของชาวบ้าน โดยชาวบ้านยังคงใช้วิธีเก็บหอยแครงแบบโบราณด้วยเครื่องมือประมงพื้นบ้าน คือ กระดานดิบ โดยจะดิบกระดานออกไปเก็บหอยแครงกลางทะเลโคลน ซึ่งเป็นการเก็บด้วยมือในช่วงน้ำทะเลแห้ง แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นกับแหล่งหอยแครงในอำเภอบ้านแหลมในขณะนี้ คือในช่วงน้ำขึ้นจะมีเรือคราดหอยจากที่อื่นเข้ามาทำการประมง ซึ่งเป็นการทำประมงเชิงพาณิชย์เข้ามาลากลอบมาคราดหอย ทั้งที่พื้นที่หาดโคลนอยู่ในรัศมีไม่เกิน 10 กิโลเมตรจากฝั่ง ชาวบ้านที่เก็บหอยแครงด้วยเครื่องมือประมงพื้นบ้านประสบปัญหาจากเรือคราดหอยแครงที่ใช้เครื่องมือคราดหอยทำให้น้ำดินเลนเกิดการเน่าเสียและ ลูกหอยแครงขนาดเล็กถูกจับขึ้นมา ส่งผลทำให้ทรัพยากรหอยแครงลดน้อยลง

จากปัญหาดังกล่าวผู้นำชุมชนได้สังเกตเห็นว่าการปล่อยให้กลุ่มเรือคราดหอยมาทำการประมงในพื้นที่ดอนหอยแครง ซึ่งอยู่ในเขตห้ามทำการประมงต่อไป จะทำให้หอยแครงนั้นเหลือแต่ชื่อ ส่งผลกระทบต่อชาวบ้านผู้ประกอบอาชีพเก็บหอยแครงด้วยมือ และเกิดการว่างงานในพื้นที่ จึงได้ขอความช่วยเหลือไปยังประมงอำเภอบ้านแหลม เพื่อช่วยแก้ปัญหาดังกล่าว กรมประมงจึงได้ประกาศเขตนุรักษ์ตามแนวชายฝั่งระยะทางยาว 9 กิโลเมตร กว้าง 3 กิโลเมตร รวมพื้นที่ได้ 27 ตารางกิโลเมตร ในท้องที่ตำบลบ้านแหลม ตำบลบางขุนไทร และตำบลปากทะเล ห้ามทำการประมงหอยแครงด้วยเครื่องมือทำการประมงชนิดใดชนิดหนึ่งที่ใช้ประกอบกับเรือทำการประมงหอยแครง และห้ามทำการประมงหอยแครงที่มีขนาดความยาวต่ำกว่า 6 มิลลิเมตร (กรมประมง, 2536) แต่ประกาศของกรมประมงใช้ไม่ได้ผล เนื่องจากบุคลากรควบคุมและตรวจตรามีจำนวนน้อย และมีงบประมาณจำกัด ประกอบกับชาวประมงบางกลุ่มที่เห็นแก่ตัวใช้เครื่องมือคราดหอยประกอบเรือยนต์ทำการประมงบริเวณนี้

จากปัญหาความเดือดร้อนของผู้ประกอบอาชีพเก็บหอยแครงด้วยมือจากคนต่างถิ่นใช้เรือคราดหอยมาคราดหอยแครงในพื้นที่อนุรักษ์ และมีการใช้เครื่องมือมาช้อนลูกหอย ซึ่งเป็นการจับหอยแครงที่ผิดวิธี ในอนาคตหอยแครงในพื้นที่อนุรักษ์อาจสูญพันธุ์ และคนในพื้นที่จะหมดอาชีพทำกิน ซึ่งก่อนหน้านี้นี้หอยแครงในพื้นที่นี้ก็เกือบสูญพันธุ์มาแล้ว จนชาวบ้านต้องอพยพไปทำมาหากินที่อื่น ทำให้ชุมชนเริ่มตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้น ดังนั้นเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวชาวประมงอำเภอบ้านแหลมจึงได้จัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรทางธรรมชาติทางทะเลขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2536 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันมิให้มีการคราดหอยแครงในพื้นที่อนุรักษ์ เพื่อคงไว้ซึ่งการอนุรักษ์ทรัพยากรหอยแครงให้คงอยู่กับชาวบ้านสืบไป ซึ่งปัจจุบันได้เปลี่ยนชื่อเป็นกลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลและป่าชายเลน โดยมีหน้าที่เพิ่มเติมในการสอดส่องดูแลพื้นที่ป่าชายเลนบริเวณแนวเขตอนุรักษ์นี้อีกด้วย

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3 The 3rd STOU Graduate Research Conference

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของราษฎรตำบลบ้านแหลม ตำบลบางขุนไทร และตำบลปากทะเล อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี
2. เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลและป่าชายเลน ของราษฎรในตำบลบ้านแหลม ตำบลบางขุนไทร และตำบลปากทะเล อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี
3. เพื่อศึกษาการรับรู้ข่าวสารด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลและป่าชายเลน ของราษฎรในตำบลบ้านแหลม ตำบลบางขุนไทร และตำบลปากทะเล อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี
4. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของราษฎรในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลและป่าชายเลน ในพื้นที่ตำบลบ้านแหลม ตำบลบางขุนไทร และตำบลปากทะเล อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี
5. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของราษฎรในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลและป่าชายเลน ในพื้นที่ตำบลบ้านแหลม ตำบลบางขุนไทร และตำบลปากทะเล อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี
6. เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลและป่าชายเลน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลและป่าชายเลน อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี ครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) โดยใช้การวิจัยเชิงสำรวจ (survey research method) และการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม (questionnaire) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (descriptive research) กำหนดระเบียบวิธีวิจัยซึ่งประกอบด้วย ประชากรได้แก่ ครวเรือนของราษฎรที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านที่ติดกับชายฝั่งทะเล ในพื้นที่ 3 ตำบล ประกอบด้วย ตำบลบ้านแหลม จำนวน 69 ครวเรือน ตำบลบางขุนไทร จำนวน 606 ครวเรือน และตำบลปากทะเล จำนวน 497 ครวเรือน จำนวนครวเรือนทั้งสิ้น 1,172 ครวเรือน กลุ่มตัวอย่าง ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple random sampling) เป็นการสุ่มตัวอย่างเพื่อเลือกหมู่บ้านที่อยู่ตามแนวชายฝั่งในพื้นที่บริเวณตามประกาศแนวเขตอนุรักษ์หอยแครงของกรมประมงระยะทางยาว 9 กิโลเมตร กว้าง 3 กิโลเมตร รวมพื้นที่ได้ 27 ตารางกิโลเมตร ในท้องที่ตำบลบ้านแหลม ตำบลบางขุนไทร และตำบลปากทะเล โดยใช้วิธีเลือกตัวแทนจากหมู่บ้านที่ติดกับชายฝั่งทะเลของแต่ละตำบล จำนวน 10 หมู่บ้าน และคำนวณหาสัดส่วนตัวอย่างในแต่ละหมู่บ้าน หลังจากคำนวณหาสัดส่วนตัวอย่างได้แล้ว ทำการเก็บข้อมูลโดยวิธีการจับฉลากจากบ้านเลขที่ในหมู่บ้านของแต่ละตำบลดังกล่าว จนได้ครบตามสัดส่วนที่ต้องการ ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา การประกอบอาชีพ ภูมิลำเนา ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน รายได้ในครวเรือน และการเป็นสมาชิกกลุ่มมีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลและป่าชายเลน เครื่องมือการวิจัย คือ การสร้างแบบสอบถามและการใช้การสนทนากลุ่ม ตลอดจนมีการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย การเก็บข้อมูล ใช้วิธีการการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาเชิงปริมาณ โดยการให้ผู้ช่วยผู้ศึกษาวิจัย ซึ่งเป็นผู้ที่มีประสบการณ์การปฏิบัติงานในชุมชนเป็นอย่างดี ช่วยเก็บข้อมูลเชิงปริมาณไปพร้อมๆ กันกับการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยผู้ศึกษาวิจัยเป็นผู้ควบคุมดูแลและให้คำปรึกษาในแต่ละวันที่ทำการเก็บข้อมูลอย่างใกล้ชิด สัมภาษณ์โดยใช้แบบสอบถามเพื่อให้ได้ข้อมูล โดยมีคำอธิบายประกอบ จำนวน 15 คน และการเก็บรวบรวมข้อมูลใน

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3 The 3rd STOU Graduate Research Conference

การศึกษาเชิงคุณภาพ ผู้ศึกษาวิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยเก็บข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และการสัมภาษณ์กลุ่ม สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา การทดสอบสมมติฐาน การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของราษฎรในตำบลบ้านแหลม ตำบลบางขุนไทร และตำบลปากทะเล อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี มีรายละเอียดดังนี้ ด้านเพศ พบว่า กลุ่มตัวอย่างจำนวน 323 ราย ผู้ที่ตอบแบบสอบถามแบ่งเป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 52 และเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 48 ด้านอายุของราษฎร พบว่า อายุ 15-25 ปี คิดเป็นร้อยละ 13.30 อายุ 26-35 ปี คิดเป็นร้อยละ 22.60 อายุ 36-45 ปี คิดเป็นร้อยละ 24.80 อายุ 46 – 55 ปี คิดเป็นร้อยละ 17.30 อายุ 56-65 ปี คิดเป็นร้อยละ 17.00 และอายุ 66 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 5.00 ด้านระดับการศึกษาของราษฎร พบว่า ไม่ได้เรียนหนังสือ คิดเป็นร้อยละ 4.30 จบประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 55.40 จบมัธยมศึกษาตอนต้น คิดเป็นร้อยละ 19.20 จบมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. คิดเป็นร้อยละ 12.40 จบอนุปริญญา/ปวส. คิดเป็นร้อยละ 3.70 และจบปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 5.00 ด้านการประกอบอาชีพของราษฎร พบว่า ทำประมง คิดเป็นร้อยละ 43.70 ทำการเกษตรกรรม คิดเป็นร้อยละ 2.50 ทำค้าขาย คิดเป็นร้อยละ 9.60 ทำรับจ้างทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 42.10 และรับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ 2.20 ด้านภูมิลำเนาและระยะเวลาการตั้งถิ่นฐานของราษฎร พบว่า เป็นคนในชุมชน คิดเป็นร้อยละ 97.20 และเป็นคนที่ย้ายมาจากที่อื่น คิดเป็นร้อยละ 2.80 โดยมีระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐาน ต่ำกว่า 1 ปี คิดเป็นร้อยละ 2.50 ระยะเวลา 1-5 ปี คิดเป็นร้อยละ 2.20 ระยะเวลา 6 – 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 95 และระยะเวลา 10 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 0.30 ด้านรายได้ของราษฎร พบว่า มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 21.10 มีรายได้ 5,000 – 10,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 63.20 มีรายได้ 10,001-15,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 13.30 และมีรายได้มากกว่า 15,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 2.50 ด้านการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มในชุมชนของราษฎร พบว่า ไม่เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มใดๆ คิดเป็นร้อยละ 51.10 และเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 48.90 โดยแบ่งเป็นสมาชิกกลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลและป่าชายเลน คิดเป็นร้อยละ 23.50 เป็นสมาชิกกลุ่มกองทุนหมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 27.20 เป็นสมาชิกกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้าน (อสม.) คิดเป็นร้อยละ 4.60 และเป็นสมาชิกกลุ่มประมงพื้นบ้าน คิดเป็นร้อยละ 26.30

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3
The 3rd STOU Graduate Research Conference

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของราษฎรในท้องที่อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี

ข้อมูลทั่วไป		จำนวน (ราย)	ร้อยละ
เพศ	ชาย	155	48.00
	หญิง	168	52.00
	รวม	323	100.00
อายุ	15 – 25 ปี	43	13.30
	26 – 35 ปี	73	22.60
	36 – 45 ปี	80	24.80
	46 – 55 ปี	56	17.30
	56 - 65 ปี	55	17.00
	66 ปีขึ้นไป	16	5.00
	รวม	323	100.00
ระดับการศึกษา	ไม่ได้เรียนหนังสือ	14	4.30
	ประถมศึกษา	179	55.40
	มัธยมศึกษาตอนต้น	62	19.20
	มัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช.	40	12.40
	อนุปริญญา / ปวส.	12	3.70
	ปริญญาตรี	16	5.00
	รวม	323	100.00
การประกอบอาชีพ	ทำการประมง	141	43.70
	ทำการเกษตรกรรม	8	2.50
	ค้าขาย	31	9.60

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3
The 3rd STOU Graduate Research Conference

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
รับจ้างทั่วไป	136	42.10
รับราชการ / พนักงานรัฐวิสาหกิจ	7	2.20
รวม	323	100.00
ภูมิสำเนา		
เป็นคนในชุมชน	314	97.20
ย้ายมาจากที่อื่น	9	2.80
รวม	323	100.00
ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน		
ต่ำกว่า 1 ปี	8	2.50
1 – 5 ปี	7	2.20
6 – 10 ปี	307	95.00
10 ปีขึ้นไป	1	0.30
รวม	323	100.00
รายได้ในครัวเรือนต่อเดือน		
ต่ำกว่า 5,000 บาท	68	21.10
5,000 – 10,000 บาท	204	63.20
10,001 – 15,000 บาท	43	13.30
มากกว่า 15,000 บาท	8	2.50
รวม	323	100.00
การเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มในชุมชน		
ไม่เข้าร่วมเป็นสมาชิก	165	51.10
เข้าร่วมเป็นสมาชิก ได้แก่	158	48.90
- กลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลและป่าชายเลน	76	23.50
- กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน	88	27.20
- กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้าน (อสม)	15	4.60
- กลุ่มประมงพื้นบ้าน	85	26.30
รวม	323	100.00

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3
The 3rd STOU Graduate Research Conference

2. ความรู้ความเข้าใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลและป่าชายเลนของราษฎรในตำบลบ้านแหลม ตำบลบางขุนไทร และตำบลปากทะเล อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี พบว่าในภาพรวมราษฎร มีความรู้ความเข้าใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลและป่าชายเลน คำถามทั้ง 10 ข้อพบว่าราษฎรตอบ ถูก จำนวนเฉลี่ย 295 คน คิดเป็นร้อยละ 91.33 และตอบผิด จำนวนเฉลี่ย 28 ราย คิดเป็นร้อยละ 8.67

ตารางที่ 2 ความรู้ความเข้าใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลและป่าชายเลนของราษฎรในท้องที่ อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี

ข้อที่	คำถาม	ความรู้ความเข้าใจ			
		ตอบถูก		ตอบผิด	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1.	กรมประมงประกาศเขตอนุรักษ์ตามแนวชายฝั่งเป็นระยะทางยาว 9 กิโลเมตร กว้าง 3 กิโลเมตร	298	92.30	25	7.70
2.	ห้ามทำการประมงหอยแครงด้วยเครื่องทำการประมงชนิดใดชนิดหนึ่งที่ใช้ประกอบกับเรือทำการประมงหอยแครง และห้ามทำการประมงหอยแครงที่มีขนาดยาวต่ำกว่า 6 มิลลิเมตร	301	93.20	22	6.80
3.	บริเวณแนวประกาศนี้ เป็นแหล่งพันธุ์หอย แครงที่ใหญ่ที่สุดของประเทศไทย ซึ่งเป็นพันธุ์ที่เกิดตามธรรมชาติ เรียกว่า “พันธุ์บ้านแหลม”	296	91.60	27	8.40
4.	ทรัพยากรหอยแครงมีการผสมพันธุ์วางไข่ตลอดทั้งปีสามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตได้ตลอดทั้งปีเช่นกัน	283	87.60	40	12.40
5.	ปัจจุบันกลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล ได้เปลี่ยนเป็นกลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลและป่าชายเลน และมีหน้าที่เพิ่มเติมในการดูแลรักษาป่าชายเลนบริเวณนี้	302	93.50	21	6.50
6.	ป่าชายเลนที่มีสภาพอุดมสมบูรณ์จะส่งผลต่อการเจริญเติบโตของทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล	316	97.80	7	2.20
7.	การบุกรุกพื้นที่ป่าชายเลนตามมติคณะรัฐมนตรีนั้น มีบทลงโทษด้วย	310	96.00	13	4.00
8.	พื้นที่ป่าชายเลนมีจำนวนเพิ่มขึ้นทุกๆ ปี	276	85.40	47	14.60
9.	การอนุรักษ์นั้นเป็นการใช้ทรัพยากรอย่างฉลาดและเกิดประโยชน์มากที่สุดและยาวนานที่สุด	309	95.70	14	4.30

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3
The 3rd STOU Graduate Research Conference

ตารางที่ 2 (ต่อป)

ข้อที่	คำถาม	ความรู้ความเข้าใจ			
		ตอบถูก		ตอบผิด	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
10.	หากทรัพยากรสูญสิ้นไปจะไม่สามารถทดแทนได้ด้วยวิธีการใดๆ ก็ตาม	260	80.50	63	19.50
รวม		2,951	913.6	280	867
ค่าเฉลี่ย		295	91.33	28	8.67

3. การรับรู้และแหล่งข้อมูลข่าวสารด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลและป่าชายเลนของราษฎรตำบลบ้านแหลม ตำบลบางขุนไทร และตำบลปากทะเล อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี พบว่า ในภาพรวมราษฎรเคยได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลและป่าชายเลน เฉลี่ย 282 ราย คิดเป็นร้อยละ 87.31 และไม่เคยได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการอนุรักษ์ เฉลี่ย 41 ราย ร้อยละ 12.69 แหล่งข้อมูลข่าวสารที่ราษฎรได้รับมากที่สุดคือ โทรทัศน์ จำนวน 307 ราย คิดเป็นร้อยละ 95.05 รองลงมาคือ หอกระจายข่าว ในหมู่บ้าน จำนวน 298 ราย คิดเป็นร้อยละ 92.26 และแหล่งข้อมูลข่าวสารที่ราษฎรได้รับน้อยที่สุดคือ เจ้าหน้าที่ของรัฐ จำนวน 254 ราย คิดเป็นร้อยละ 78.64 ความถี่ในการรับรู้ข่าวสาร พบว่าในภาพรวมราษฎรเคยได้รับข่าวสารด้านการอนุรักษ์ จำนวน 282 ราย คิดเป็นร้อยละ 87.31 ด้านความถี่ในการรับรู้ข่าวสารพบว่า ส่วนใหญ่เคยได้รับข่าวสาร 3-4 เดือนครั้ง จำนวน 108 ราย คิดเป็นร้อยละ 38.30 รองลงมาคือ ปีละ 1-2 ครั้ง จำนวน 75 ราย คิดเป็นร้อยละ 26.60 เดือนละ 1 ครั้ง จำนวน 65 ราย คิดเป็นร้อยละ 23.05 และ 2-3 ครั้ง/สัปดาห์ จำนวน 34 ราย คิดเป็นร้อยละ 12.05 ข่าวสารที่ราษฎรได้รับมากที่สุดคือ การส่งเสริมให้มีการอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเล (หอยแครง) จำนวน 286 ราย คิดเป็นร้อยละ 88.5 รองลงมาคือ การส่งเสริมให้มีการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน จำนวน 278 ราย คิดเป็นร้อยละ 86.10 ประโยชน์ของป่าชายเลนต่อทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล คิดเป็นร้อยละ 78.30 ตามลำดับ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3
The 3rd STOU Graduate Research Conference

ตารางที่ 3 การรับรู้และแหล่งข้อมูลข่าวสารด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลและป่าชายเลนของราษฎรในท้องที่อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี

ข้อที่	แหล่งข้อมูลข่าวสาร	การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร			
		เคย		ไม่เคย	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1.	เจ้าหน้าที่ของรัฐ	254	78.64	69	21.36
2.	ผู้นำชุมชน	282	87.31	41	12.69
3.	กลุ่มอนุรักษ์	270	83.59	53	16.41
4.	คนในครอบครัว	297	91.95	26	8.05
5.	เพื่อนบ้าน	287	60.68	36	11.15
6.	สิ่งพิมพ์แผ่น วารสารแผ่นพับ ใบปลิว	279	86.38	44	13.62
7.	โทรทัศน์	307	95.05	16	4.95
8.	วิทยุ	267	82.66	56	17.34
9.	หอกระจายข่าวในหมู่บ้าน	298	92.26	25	7.74
รวม		2,541		366	
ค่าเฉลี่ย		282	87.31	41	12.69

4. ระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลและป่าชายเลนของราษฎรในพื้นที่ตำบลบ้านแหลม ตำบลบางขุนไทร และตำบลปากทะเล อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี พบว่าในภาพรวมราษฎรมีส่วนร่วมอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.09 โดยมีส่วนร่วมในการตัดสินใจวางแผน อยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.75 มีส่วนร่วมในการปฏิบัติการอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.81 มีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากกิจกรรมการอนุรักษ์ อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 2.89 และมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์ อยู่ในระดับค่อนข้างน้อย มีค่าเฉลี่ย 1.89

5. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลและป่าชายเลนของราษฎรในพื้นที่ตำบลบ้านแหลม ตำบลบางขุนไทร และตำบลปากทะเล อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3
The 3rd STOU Graduate Research Conference

ตารางที่ 4 การทดสอบสมมติฐานในการศึกษาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ทางทะเลและ
 ป่าชายเลนของราษฎรในท้องที่อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี

ตัวแปรที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน	ผลการทดสอบ สมมติฐาน (ค่าไคสแควร์)	Asymp.Sig.
เพศ	2.713	0.528
อายุ	0.475	0.591
ระดับการศึกษา	1.248	0.729
การประกอบอาชีพ	3.760	0.345
ภูมิลำเนา	1.371	0.148
ระยะเวลาการตั้งถิ่นฐาน	0.637	0.071
รายได้ในครัวเรือน	1.374	0.053
การเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม	2.615	0.353
ความรู้ความเข้าใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล และป่าชายเลน	5.684*	0.043
การรับรู้ข่าวสารด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเล และป่าชายเลน	7.949*	0.048

ผลการทดสอบปรากฏว่า ค่า Asymp.Sig. < 0.5 : การทดสอบหาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลและป่าชายเลนกับการมีส่วนร่วมของราษฎรของราษฎรในพื้นที่ตำบลบ้านแหลม ตำบลบางขุนไทร และตำบลปากทะเล อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลและป่าชายเลนโดยใช้สถิติไคสแควร์ พบว่า ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่คำนวณได้มีค่าเท่ากับ 0.043 ซึ่งมีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 แสดงว่า การมีความรู้ความเข้าใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลและป่าชายเลนของราษฎร มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของราษฎรในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลและป่าชายเลน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเมื่อตรวจสอบค่าร้อยละของการมีส่วนร่วมจากตารางความสัมพันธ์ พบว่า ราษฎรที่มีความรู้ความเข้าใจทั้ง 3 ระดับ จะมีระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์อยู่ในระดับมาก และการทดสอบหาความสัมพันธ์ ระหว่างการได้รับข่าวสารด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลและป่าชายเลนกับการมีส่วนร่วมของราษฎรในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลและป่าชายเลนของราษฎรในพื้นที่ตำบลบ้านแหลม ตำบลบางขุนไทร และตำบลปากทะเล อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี โดยใช้สถิติไคสแควร์ พบว่า ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่คำนวณได้ มีค่าเท่ากับ 0.048 ซึ่งมีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 แสดงว่า การได้รับข่าวสารด้านการอนุรักษ์ฯ ของราษฎรมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของราษฎรในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลและป่าชายเลนของราษฎรในพื้นที่ตำบลบ้านแหลม ตำบลบางขุนไทร และตำบลปากทะเล อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเมื่อ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3 The 3rd STOU Graduate Research Conference

ตรวจสอบคำร้อยละของการมีส่วนร่วมจากตารางความสัมพันธ์ พบว่าราษฎรที่ได้รับข่าวด้านการอนุรักษ์จะมีระดับการมีส่วนร่วมมากกว่าราษฎรที่ไม่ได้รับข่าวด้านการอนุรักษ์ **สรุปคือ** ความรู้ความเข้าใจ และการรับรู้ข่าวสารด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลและป่าชายเลน มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลและป่าชายเลน

6. ผลจากการระดมความคิดเห็นจากสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group)

6.1 ปัญหา อุปสรรคและความคิดเห็นในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลและป่าชายเลนในพื้นที่ สามารถสรุปได้ดังนี้

6.1.1 หน่วยงานภาครัฐ ไม่เปิดโอกาสและสนับสนุนให้ประชาชนมีบทบาทในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลและป่าชายเลนร่วมกับหน่วยงานภาครัฐอย่างจริงจัง และขาดความต่อเนื่องในการประชาสัมพันธ์ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลและป่าชายเลน

6.1.2 การจัดกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลและป่าชายเลนยังไม่ได้ได้รับความร่วมมือจากราษฎรในพื้นที่มากเท่าที่ควร โดยมีสาเหตุจากการที่ราษฎรในพื้นที่ต้องออกไปทำมาหากินและประกอบอาชีพ ทำให้ไม่มีเวลาในการเข้ามามีส่วนร่วม

6.1.3 การลักลอบเข้ามาจับสัตว์น้ำของเรือประมงพาณิชย์ในบริเวณชายฝั่ง และการใช้เครื่องมือประมงผิดกฎหมาย ซึ่งกระทบต่อการประกอบอาชีพของราษฎรในชุมชน

6.1.4 ขาดการประสานงานระหว่างกลุ่มผู้ทำประมงพื้นบ้าน หรือกลุ่มอนุรักษ์ทั้งในชุมชนเอง และชุมชนใกล้เคียง เพื่อร่วมกันดูแลรักษาทรัพยากร

6.2 แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของราษฎรในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลและป่าชายเลน ตำบลบ้านแหลม ตำบลบางขุนไทร และตำบลปากทะเล อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี

6.2.1 ส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลและป่าชายเลน โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของราษฎรในทุกขั้นตอน เพื่อให้เกิดความร่วมมือ และในการกำหนดกิจกรรมด้านการอนุรักษ์ควรกำหนดระยะเวลาให้อยู่ในช่วงที่ไม่กระทบต่อการทำมาหากิน หรือเป็นช่วงเวลาที่ราษฎรว่างจากการประกอบอาชีพ เช่น ช่วงฤดูปิดอ่าว

6.2.2 หน่วยงานภาครัฐต้องเปิดโอกาสและสนับสนุนให้ประชาชนมีบทบาทในการอนุรักษ์ร่วมกับหน่วยงานภาครัฐอย่างจริงจัง เฝ้าระวังการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลและป่าชายเลน ภายใต้การมีส่วนร่วมของประชาชน ชุมชนท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชน

6.2.3 การอนุรักษ์ และใช้ประโยชน์จากความหลากหลายของทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลและป่าชายเลนอย่างยั่งยืนให้เกิดมูลค่าทางเศรษฐกิจ ต้องให้ความสำคัญกับการใช้ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่น

6.2.4 ป้องกันเรืออวนลาก อวนรุน และเครื่องมือประมงที่มีส่วนทำลายทรัพยากร ธรรมชาติทางทะเลและป่าชายเลน โดยเพิ่มความถี่ของเจ้าหน้าที่ในการออกตรวจตรา โดยจะมีการประสานงานไป ยังหน่วยตรวจประมงชายฝั่งของกรมประมงร่วมดำเนินการ

6.2.5 ส่งเสริมการสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญของทรัพยากร ธรรมชาติทางทะเลและป่าชายเลน จิตสำนึกในการทำประมง โดยใช้เครื่องมือทำการประมงที่ไม่ทำลายทรัพยากร ควบคู่ไปกับการประชาสัมพันธ์ ให้ความรู้กระจายสู่ประชาชนในทุกพื้นที่

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3

The 3rd STOU Graduate Research Conference

อภิปรายผลการวิจัย

1 สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของราษฎร ด้านเพศของกลุ่มตัวอย่างซึ่งพบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อาจเนื่องมาจากในช่วงเวลาที่ทำการเก็บแบบสอบถามส่วนใหญ่หัวหน้าครัวเรือนที่เป็นเพศชายได้ออกไปประกอบอาชีพ ซึ่งไม่ว่าเพศของราษฎรจะเป็นเพศชายหรือหญิง ส่วนใหญ่มีระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลและป่าชายเลน ไม่แตกต่างกันแต่อย่างใด ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของสุชาวลี ชูเอน (2555) ที่พบว่า เพศไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ด้านอายุพบว่าไม่ว่าราษฎรจะมีอายุมากหรือน้อย ส่วนใหญ่มีระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลและป่าชายเลน ไม่แตกต่างกันแต่อย่างใด ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของสมชัย จันทรสว่าง (2546) ที่พบว่า อายุของราษฎรไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ระดับการศึกษาของราษฎรมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของราษฎรในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลและป่าชายเลน ระดับการศึกษาสูงหรือต่ำส่วนใหญ่มีระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลและป่าชายเลน ไม่แตกต่างกันแต่อย่างใด ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของสมชาย วิริกรมย์กุล (2543) ที่พบว่า ปัจจัยทางด้านการศึกษาไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน

2 ความรู้ความเข้าใจและการรับรู้ข่าวสารในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลและป่าชายเลน ราษฎรส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลและป่าชายเลน สามารถตอบคำถามเกี่ยวกับการอนุรักษ์ได้ถูก แต่ในขณะที่ราษฎรในพื้นที่ที่มีความรู้ความเข้าใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลและป่าชายเลนอยู่ในระดับมาก ได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลและป่าชายเลนมาก แต่ระดับของการมีส่วนร่วมที่ค่อนข้างน้อย อาจมีสาเหตุจากข้อจำกัดด้านการประกอบอาชีพ

3 ระดับการมีส่วนร่วมของราษฎรในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลและป่าชายเลน ในพื้นที่ตำบลบ้านแหลม ตำบลบางขุนไทร และตำบลปากทะเล อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี พบว่าราษฎรส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในแต่ละขั้นตอนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลและป่าชายเลน ไม่ว่าจะเป็น การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจวางแผน การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากกิจกรรมการอนุรักษ์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ซึ่งในภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย อาจเกิดจากการที่ราษฎรส่วนใหญ่ต้องออกไปประกอบอาชีพ ทำให้ไม่มีเวลาที่จะเข้าร่วมในกิจกรรมด้านการอนุรักษ์มากเท่าที่ควร ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของสุชาวลี ชูเอน (2555) ที่พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชนอยู่ในระดับต่ำ โดยเป็นผลมาจากการที่ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารด้านป่าชุมชนและการจัดการป่าชุมชนในระดับต่ำ

4 ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของราษฎรในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลและป่าชายเลน การได้รับข่าวสารด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลและป่าชายเลน และความรู้ความเข้าใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลและป่าชายเลน ซึ่งพบว่าราษฎรในพื้นที่ส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลและป่าชายเลนอยู่ในระดับมาก และได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลและป่าชายเลนมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของสุชาวลี ชูเอน (2555) ที่พบว่า ความรู้เกี่ยวกับป่าชุมชนและการจัดการป่าชุมชน มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนเป็นอย่างมาก

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3

The 3rd STOU Graduate Research Conference

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการศึกษาวิจัย

1.1 การได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลและป่า

ชายเลนของราษฎรในพื้นที่ศึกษา พบว่าในภาพรวมราษฎรเคยได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลและป่าชายเลนแหล่งข้อมูลข่าวสารที่ราษฎรได้รับคือ จากโทรทัศน์และหอกระจายข่าว ของหมู่บ้าน โดยแหล่งข้อมูลข่าวสารด้านการอนุรักษ์ที่ราษฎรได้รับน้อยที่สุด คือจากเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานของรัฐที่ดำเนินงานในพื้นที่ ดังนั้นหน่วยงานภาครัฐควรมีการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ ข้อมูลข่าวสารให้กับราษฎรในชุมชนมากขึ้น เพื่อให้ชุมชนได้ตระหนักถึงความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลและป่าชายเลน และกระตุ้นจิตสำนึกด้านการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์

1.2 การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลและป่าชายเลน ของราษฎรในพื้นที่ศึกษาอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย ในขณะที่ราษฎรในพื้นที่ที่มีความรู้ความเข้าใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลและป่าชายเลนอยู่ในระดับมาก ได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลและป่าชายเลนมาก ซึ่งอาจเกิดจากข้อจำกัดต่างๆ ดังนั้นภาครัฐควรเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมและแสดงความคิดเห็นในด้านต่างๆ เช่น การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจวางแผน การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ และการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากกิจกรรมอนุรักษ์ รวมทั้งควรเน้นด้านการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารต่างๆ เพื่อให้ราษฎรได้รับข่าวสารการอนุรักษ์อย่างทั่วถึง ต่อเนื่อง และทันเหตุการณ์ เพื่อปลูกฝังให้ราษฎรเห็นความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลและป่าชายเลนมากขึ้น

1.3 หน่วยงานภาครัฐต้องเปิดโอกาสและสนับสนุนให้ประชาชนมีบทบาทในการอนุรักษ์ร่วมกับหน่วยงานภาครัฐอย่างจริงจัง เร่งรัดการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลและป่าชายเลน ภายใต้การมีส่วนร่วมของประชาชน ชุมชนท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชน และมีการติดตามผลการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง

1.4 หน่วยงานภาครัฐควรมีมาตรการในการป้องกันเรืออวนลาก อวนรุน และเครื่องมือประมงที่มีส่วนทำลายทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลและป่าชายเลน โดยเพิ่มความถี่ของเจ้าหน้าที่ในการออกตรวจตรา ดูแล และเฝ้าระวัง เพื่อให้ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลสามารถเจริญเติบโตและเพิ่มปริมาณขึ้น ซึ่งจะเป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรอีกทางหนึ่งด้วย

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาปัจจัยการมีส่วนร่วมตลอดจนปัญหาอุปสรรคของการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลและป่าชายเลน เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการสนับสนุนและส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรอย่างแท้จริง

2.2 ควรมีการศึกษาช่องทางหรือแนวทางที่จะทำให้ราษฎรจะเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลและป่าชายเลน

2.3 ควรมีการศึกษาถึงปัจจัยข้อจำกัดด้านต่างๆ ที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของราษฎรในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลและป่าชายเลน เช่น การเมือง ทักษะคิดและความคิดเห็นของราษฎรต่อการอนุรักษ์

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3
The 3rd STOU Graduate Research Conference

เอกสารอ้างอิง

- กรมประมง (2536) *ประกาศเขตอนุรักษ์ตามแนวชายฝั่ง* กรุงเทพมหานคร กรมประมง
- สมชาย วิริกรรมย์กุล (2543) “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชน กรณีศึกษา ป่าชุมชนบ้านโคกสันติสุข ตำบลวังหมี อำเภอน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา” วิทยานิพนธ์ปริญญา
สังคมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยมหิดล
- สุชาวลี ชูเอน (2555) “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชน : กรณีศึกษา ตำบลวังมะปราง อำเภอน้ำเขียว จังหวัดตรัง” วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมศาสตรมหาบัณฑิตสาขาสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยมหิดล

